

VIP TAYS 7. verkostopäivä 21.11. Tampere
Sirpa Oja, Valteri Mikael

KONSULTOIVA TYÖOTE
OPPILASHUOLLON
YHDYSPINNOILLA

Esityksen sisältö

- Monialainen, moniammatillinen yhteistyö osaamisen ja toimintakulttuurin kehittämisen näkökulmasta
- Konsultatiivisen työotteen lähtökohdat ja käsitteet
  - Määrittely ohjauksen ja konsultaation kautta
- Konsultatiivisen työotteen ammatilliset perustaidot
  - Ohjausvuorovaikutuksen peruselementit, vuorovaikutustyyli, container -funktio

Monialainen, moniammatillinen yhteistyö osaamisen ja toimintakulttuurin kehittämisen näkökulmasta

Yhteistoiminnallinen työkulttuuri

- Professionaalinen **oppijoiden yhteisö** = asiantuntijuus ei ole vain yksilön ominaisuus, vaan yhteisöllistä, **moniäänistä** osaamista
- Yhteistyötä eri tahojen kanssa tukevat rakenteet
- Yksilöiden asenteet ja vuorovaikutustaidot
- Yhteistyöstä yhteistoiminnaksi (collaboration) **reflektion** avulla → **TYÖSSÄOPPIMINEN**
- Ryhmäprosessit ja niiden ymmärtäminen
- Valta, tieto, tunteet, motiivit – erilaiset työorientaatiot

Oppijoiden yhteisön piirteitä

- Yhteisesti jaetut arvot ja visio
- Yhteinen vastuuntunto oppilaiden oppimisesta
- Yhteistyö kohdistuu oppimiseen ja opettamiseen
- Osallistavuus ja yhteenkuuluvuus
- Keskinäinen luottamus, arvostus ja tuki
- Reflektiivinen, professionaalinen tutkiminen
- Avoimuus, verkostoituminen ja kumppanit

(Bolam, McMahon, Stoll, Thomas & Wallance 2005)

Moniammatillisen työn kompetenssit (Kaikkonen 2004)

- **1) Monitulkintaisuuden sietokyky**
  - Kyky tehdä tulkintaa useasta näkökulmasta uusissa yllättävissä tilanteissa
  - Perspektiivin, ”silmälasien” vaihtoa
  - Tahtoa tarkastella omaa ja oman toimialan kulttuuria toisen organisaation näkökulmasta
  - Auttaa välttämään psyykkistä kuormitusta

• 2) Dialogisuus

- Eri toimijoiden asiakkaat, toimintatavat, resurssit ja tavoitteet ovat erilaisia -> toisten työhön tutustuminen ja käsitteiden avaaminen on tärkeää.
- Moniäänisyyden ylläpitäminen ja erilaisuuden sietäminen
- Yhdelläkään toimijalla ei ole parempaa tai pätevämpää näkökulmaa todellisuuteen
- Yhteisöllistä toimintaa ja vuorovaikutusta rakennetaan tasavertaisista lähtökohdista
- Kaikkien asiantuntijavalta on yhdenvertaista
- Dialogissa mahdollistuu uuden tiedon rakentaminen ja uuden kulttuurin luominen

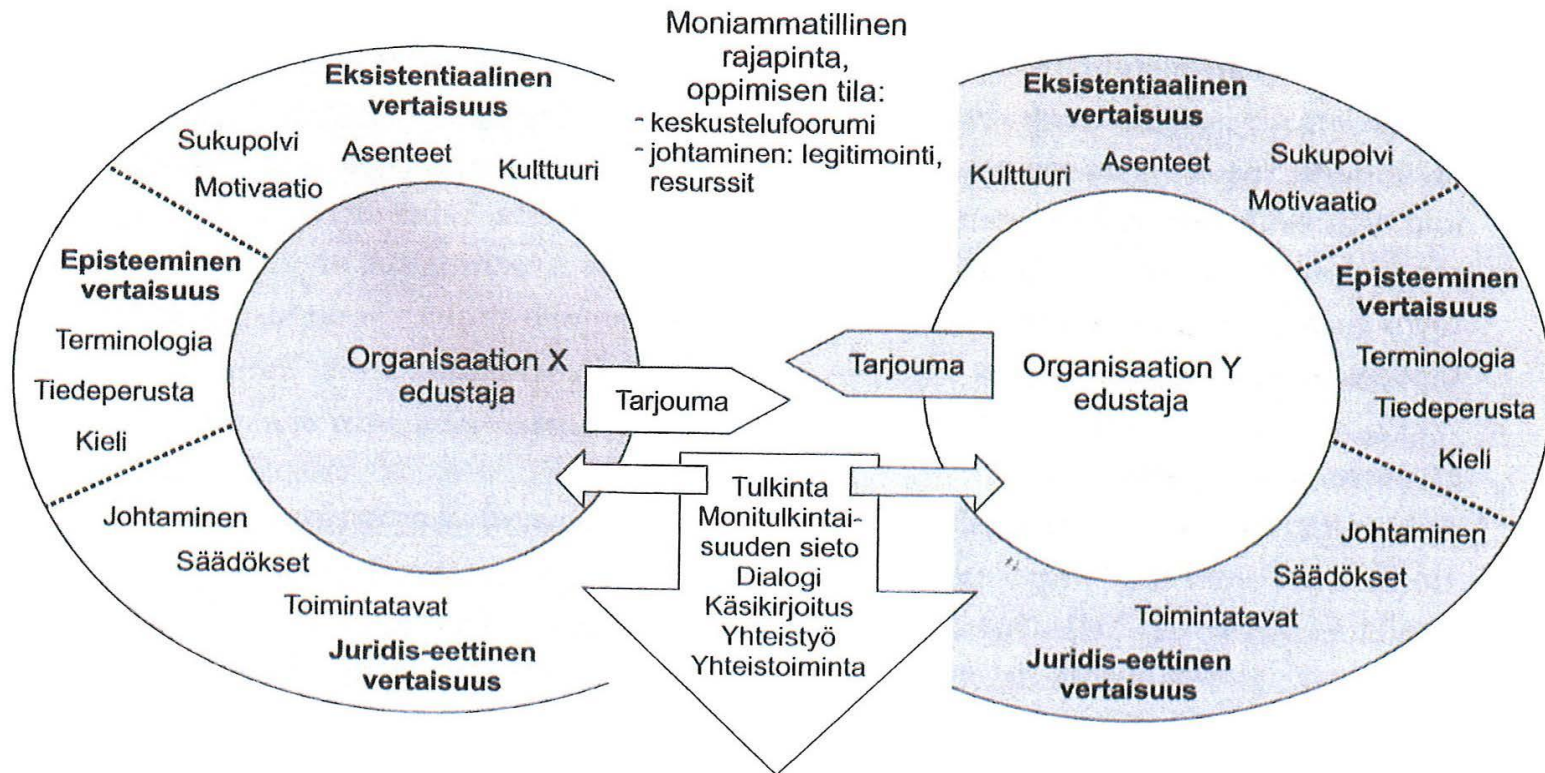
- Työntekijöiden erilaiset tavat käsittää ja käsitteellistää toimintaa perustuvat
  - Erilaiset tieto- ja tiedeperustaan
  - Käytettävien käsitteiden erilaisiin tulkintoihin
  - Erilaisiin ammattikäytäntöihin
  - Erilaisiin normeihin ja sääntöihin
  - Ikä, työvuodet, persoona, työhistoria, kokemukset, asema

- 3) **Vertaisuus**
- Lähtökohtana toimijoiden erilaisuuden hyväksyminen ja pyrkimys dialogiin, jossa osallistujat myöntävät käsitystensä keskeneräisyyden ja ehdotusluonteisuuden sekä halunsa neuvotella
- Kolme erilaista lomittaista vertaisuuden tasoa:
  - Eksistentiaalinen vertaisuus - *olemassaolon oikeutus, ihmisarvo, tunnustuksen tarve SYMMETRIA*
  - Episteeminen vertaisuus – *olemassaoleva tieto, käytettävät käsitteet, teoreettinen lähtökohta, uuden tiedon tarvetta, ammattitaidon kehittymisen vaade ja mahdollisuus (SYMMETRIA vai ASYMMETRIA?)*
  - Juridinen vertaisuus – *ammattilliset vastuut, oikeudet ja velvollisuudet (SYMMETRIA vai ASYMMETRIA?)*

Moniammatillinen työ oppimisen tilassa Seija Nykänen

Ohjauksen palvelujärjestelyt ilmiönä

Kuvio 4. Moniammatillinen yhteistyö oppimisen tilassa Nykäsen ym. (2007a) mukaan

Moniammatillisuus osaamisen kehittämisenä ja työotteena Nykänen 2010 ja 2013

- Moniammatillinen työ organisaatioiden tai eri ammattiryhmien edustajien välisillä rajapinnoilla on osaamisen kehittämistä kohti vuorovaikutustietoisempää työotetta.
  - Toimijat kohtaavat tasavertaisista lähtökohdista
  - Kenelläkään ei ole kotikenttätuetta
  - Moniammatillisuuden komponentteja ovat yhteinen oppimisen tila, tarjoama= diskurssit, dialogisuus, monitulkintaisuus ja vertaisuus
- Moniammatillinen oppiminen tarkoittaa oppimisen perustumista yhdessä muodostetulle tiedolle. (Vrt oppijoiden yhteisö, Oja 2012, 89)
- OH-laissa korostuu eri ammattiryhmien konsultatiivinen työote monialaisessa yhteistyössä

Ihmisten kokemukset, tavat, arkitieto

Yksityinen	Kylä, suku ja kulttuuri	Oppilashuoltotyön tulkinnot
	Koti, arjen verkostot	
	Oppilas, oppilasryhmä	
	Oppilashuoltotyö	
Julkinen	Opettaja koulun edustajana	Oppilashuoltotyön tulkinnot
	Koulu toimintaympäristönä	
	Kunta, koulutuksen järjestäjä	

Normit, OPS, osaaminen, oppilashuollon

tukipalvelujen rakenne, resurssit

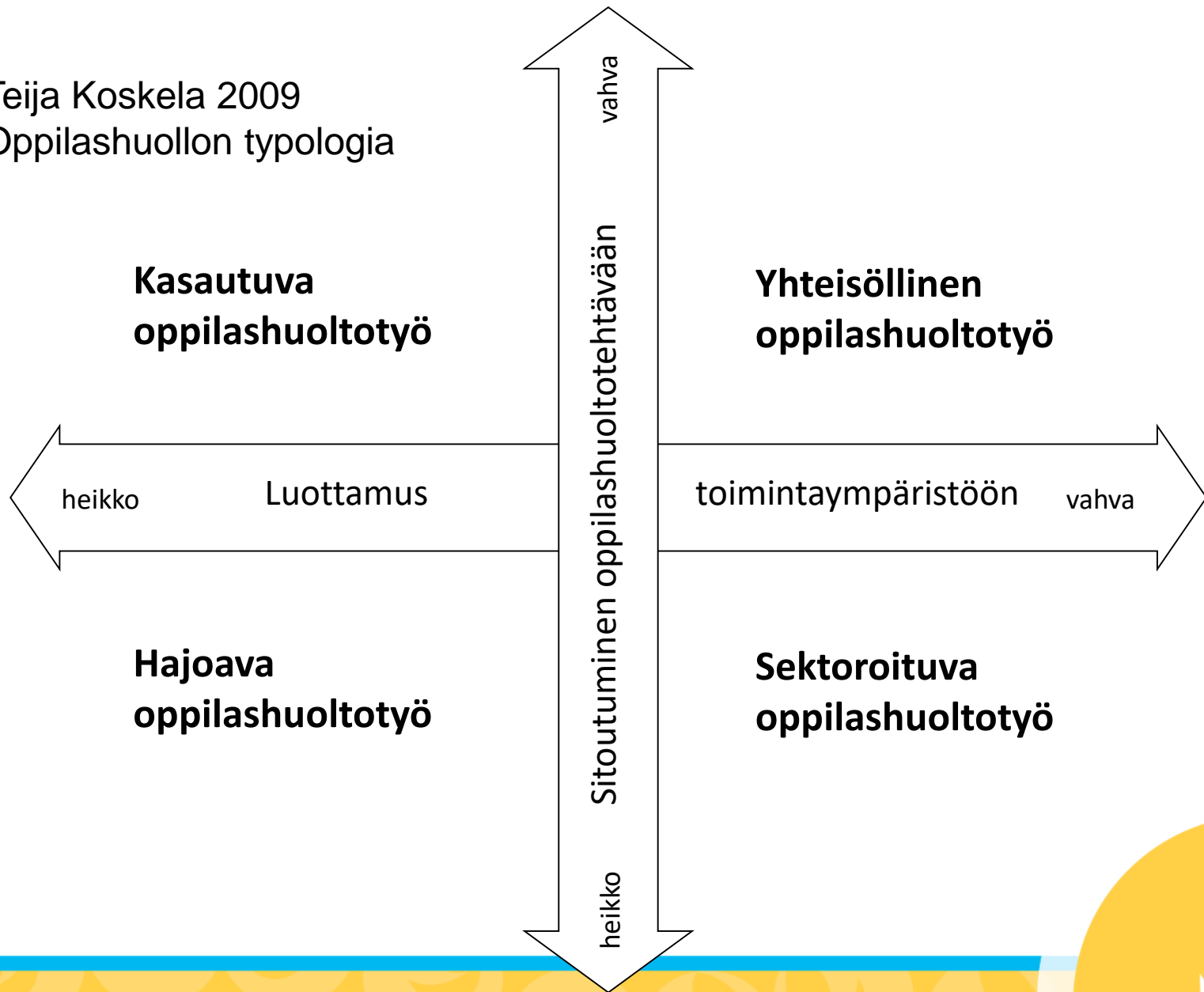
Päätökset oppilashuollollisista toimenpiteistä

Tulkinta kouluyhteisön hyvinvoinnista

Tulkinta oppilasyhteisön hyvinvoinnista

Tulkinta oppilaan hyvinvoinnista

Teija Koskela 2009
Oppilashuollon typologia

Konsultatiivisen työtteen lähtökohdat

Konsultaatiossa ja ohjauksessa on kyse vuorovaikutuksesta

- **Ammatillista vuorovaikutusta :**
  - Ammatillinen **TAITO** (ohjauksen elementit), joka kehittyy kokemuksen, tietoisien harjoittelun, itsehavainnoinnin ja reflektion avulla
  - Useimmiten sidoksissa **SUBSTANSIOSAAMISALUEESEEN** (vrt yleinen ja syväosaaminen, dg -lähtöisyys) ja **KONTEKSTIIN**, (toimintaympäristöön)
  - **ROOLIT** ohjaustilanteessa: ohjaaja & ohjattava => luo struktuurin
- Tietoista **tavoitteellista** toimintaa
- Ohjaustapahtuma perustuu luottamuksellisen, turvallisen kohtaamis- ja keskustelutilanteen luomiselle

Mitä ohjaus on?

- Ohjaus on **yhteistoimintaa**, jossa tuetaan ja edistetään ohjattavan **oppimis-, kasvu-, työ- ja ongelmanratkaisuprosesseja** sellaisilla tavoilla, että ohjattavan **toimijuus** vahvistuu.
- Hyvä ohjaus toteutuu **kunnioittavassa, rakentavassa kohtaamisessa ja dialogisessa vuorovaikutuksessa**.
  - Vehviläinen, S. 2014

Mitä konsultaatio on?

- Konsultaatiolla tarkoitetaan yleisesti jonkin **tiedon, taidon, osaamisen tai työn** tilaamista asiakkaan tai asiakasorganisaation **toiminnan tai tuloksen parantamiseksi**.
- Tällaisessa asiantuntijakonsultaatiossa asiantuntija tarjoaa asiakkaalle **mallin tai ratkaisun**, miten toimia tietyssä tilanteessa.

Puutio 2009, Tokola & Hyyppä 2004

- **Prosessikonsultaatiolla** tuetaan työyhteisön systeemistä kehittämistä
- Oma professionsa

Mitä siis on konsultatiivinen työote?

- Tavoitteena on, että prosessin **asiakas itse** kokee voivansa toimia aiempaa paremmin **oman tilanteensa edistäjänä**.
- Konsultti toimii enemmän auttajan roolissa **tutkivalla asenteella luottaen asiakkaan omiin voimavaroihin ja kykyihin** kuin tarjoamalla valmiita toimintamalleja.
- Yhdessä asiakkaan kanssa **etsitään vaihtoehtoja**, tapoja ja keinoja asiakkaan tulevaan toimintaan.
- Konsultaatiotyössä yhdistyy yksilönäkökulma - ja organisaation toiminnan tarkoitus ja ympäröivä maailma.

Schein 1978, Senge 1994, Tokola & Hyyppä 2004

Konsultatiivinen työote arjessa

- Ammattihenkilön **ohjausvuorovaikutuksen** elementtien tietoista hyödyntämistä ja ratkaisujen pohtimista tilanteissa, joissa kollega tai muu ammattihenkilö **pyytää/tilaa/kysyy/etsii neuvoa**, ohjeita, ratkaisua, kuuntelijaa, ajatusten selkiyttäjää.
  - **ROOLIT**: konsultti/ohjaaja ja ohjattava(t)
- Ohjausvuorovaikutustaitoja tarvitaan kaikessa ohjaustyössä, koti-koulu – yhteistyössä, oppilashuollossa jne.

Konsulttoijan kysymyksiä:

- Mikä on käsiteperustani, teoriani?
- -> oppimis- ja tiedonkäsitykseni, ihmiskäsitykseni, käsitykseni muutoksesta
- Mitä organisaatiota itse edustan?
- Mikä on toimintatapani?
- Mitkä ovat tekniikat ja menettelytapani?
- Miten käytän asiantuntijavaltaani?
  - Symmetrinen tai asymmetrinen suhde

Konsultin asiantuntijuuden rakentuminen

Mikola & Oja 2015

Konsultatiivisen työotteen ammattilliset perustaidot

Konsultatiivisen ohjauksen perustaidot/ohjausvuorovaikutuksen elementit

1. Huolellinen kuunteleminen
Aktiivinen, empaattinen, keskittyvä
2. Kysymysten tekeminen -> tarkentaminen
Kuka? Mikä? Missä? Milloin? Kuinka?
3. Puheen teemojen sekä ydinpulman
jäsentäminen ja selkiyttäminen (testaus)
4. Konkreettisesti pysyminen
5. Tunneilmaisuihin tarttuminen

6. Peilaaminen

7. Dialogin ylläpitäminen

– > luova tila (tyhjä tila)

8. Vuorovaikutuksen pitäminen hallinnassa

9. Uuden jäsennyksen, oivallusten kautta oppimiseen, uuden näkökulman löytämiseen

10. Kunnioittavan ilmapiirin luominen ja ylläpitäminen

Yhteenvetona: Ohjauksessa ja konsultaatiossa tunnusomaista:

- Ratkaisukeskeistä koulukontekstissa
- Ongelmanratkaisutilanteissa toimimista
- Lähtökohtana ohjattavan kokema tarve/asia/pulma/case
- Uusien näkökulmien avaaminen
- Erilaisten näkemysten yhteensovittaminen
- Vuorovaikutuksen korostuminen

- Perusprinsiippinä luottamus ohjattavan asiantuntijuuteen asiassaan ja hänen voimavaroihinsa ja kykyynsä ratkaista häntä askarruttava asia.
- Tuetaan ohjattavan autonomiaa
- Ohjaaja toimii ”kätilönä”, katalysoijana
- Koti/koulu/päivähoito/oh-hlöstö, terapeutit
- Hyvien käytänteiden etsiminen ja käyttöönotto

"Näkisin, että parhaimmillaan konsultaatio on kahden tai useamman ihmisen välistä tasa-arvoista keskustelua, mielipiteiden ja tiedon vaihtamista, jonka kautta saadaan hyödynnettyä kaikkien osapuolten tiedot ja taidot"

Konsultatiivinen työote oppilaan ja opettajan tukena

Tilaukset: www.valteri.fi/puoti/

Lähteitä

- POL 21.8.1998/628 muutoksineen www.finlex.fi
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 30.12.2013/1287 www.finlex.fi
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Luku 7 ja 8. OPH Määräykset ja ohjeet 96/2014. www.oph.fi
- Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Luku 5 ja 6. OPH Määräykset ja ohjeet 94/2014 www.oph.fi
- Paikalliset opetussuunnitelmat (Oppimisen ja koulunkäynnin tuki, Tornion toimintaohje 2016)
- Mikola & Oja 2015 Konsultatiivinen työote oppilaan ja opettajan tukena. Onerva. <https://www.valteri.fi/puoti>
- Nykänen, S. 2010 Ohjauksen palvelujärjestellyjen toimijoiden käsitykset johtamisesta ohjausverkostoissa. Matkalla verkostojohdantamiseen? JYU.KTL tutkimuksia 25.
- Vehviläinen, S. 2014 Ohjaustyön opas. Yhteistyössä toimijuutta. Gaudeamus.
- Perälä, Hietanen-Peltola ym. 2015 **Monialainen opiskeluhoito ja sen johtaminen. THL opas 36/2015.**